

Людмила Гальчук, Людмила Парійська
Павло Ковжун

До 100-річчя від дня народження українського графіка Павла Максимовича Ковжуна (1896 -1939) Державний музей книги й друкарства України підготував виставку.

Народився митець у с.Костюшки (тепер Велика Фосня) на Житомирщині, а жив в основному у Львові, де й помер. Оформляв він книжки авторів, які за радянської влади заборонялися, тому розшукати ці видання було нелегко. В автобіографії Павло Ковжун указує, що в 1913 р. його роботи експонувалися на виставці у Полтаві і зазначає, що першу обкладинку зробив до оповідання В.Винниченка «Федько-халамидник» (була представлена на нашій виставці).

Основою експозиції стала колекція київського бібліофіла й колекціонера М.Грузова. Передали матеріали для виставки наукові бібліотеки Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАНУ, Центрального державного архіву, Державного архіву музею літератури й мистецтва, НБУВ, Національна парламентська бібліотека, інші установи, а також колекціонер Ю.П'ядик, мовознавець М.Сулима. Представлено видання з фондів музею.

Експонувалися журнал «Аполлон» з «похвальною рецензією» на праці митця, збірник «Дзвін», журнали «Сяйво», «Вісник культури і життя» із заставкою та кінцівками, виконаними П.Ковжуном, газета «Назустріч», де вміщено його статті; видання, які він редагував, був автором передмов, статей, приміром, збірник «Екслібрис» (Львів, 1932) зі статтею «Про книжковий знак» та 16 відбитками найкращих екслібрисів.

За оцінкою С.Гординського, найбільшим досягненням майстра в 20-х роках були обкладинки до творів І.Франка «Semper tiro», «Зів'яле листя», «Великий шум», «Із днів журби», «Казки», «Борислав сміється», «Як Юра Шикманюк брів Черемош». У двох останніх «відходить на дальший план орнамент, а з'являється конструктивніша форма, яка й почала визначати один новий період його творчості».

В.Січинський підкреслював яскравий своєрідний стиль митця, який чутливо відгукувався на всі модерні течії, інтерпретуючи їх по-своєму. Низку Ковжунових композицій з типово українськими й урбаністичними темами можна побачити в альманахах «Сонцесвіт», «Мітуса». Численна й різноманітна його книжкова графіка. «Соняшний промінь» Б.Грінченка, «Поезії» Ол.Бабія та О.Олеся, «Чорний сніг» Маріяма (Г.Лужницького), «За український Львів» М.Голубця, «Золотий гомін» П.Тичини, «Непоборні» Катрі Гриневичевої, «Ярошенко» і «Прижмуреним оком» О.Маковея, «Спогади» Є.Чикаленка... Усе виставлене й не перелічити. І не дивно, адже «кожне видавництво, кожен часопис і робітник на культурному полі знає Ковжуна вже тому, що ціла, можна сказати, Галичина, наповнена його книжкою», - писав В.Січинський.

Сам майстер називав книгу «найбільшим і найвизначнішим генієм життя». Він працював з видавцями Ф.Федорцівим, І.Тиктором, М.Тараньком, з видавництвами «Логос», «Громада», «Червона калина», «Новини», «Українська книгарня і антикварня» тощо.

Зачаровує жива й одухотворена лінія, суто графічна форма обкладинок П.Ковжуна, його вміння сполучати білий і чорний колір, закруглювати кути, поєднувати бароково-орнаментальні мотиви зі своєрідно засвоєним футуристичним стилем, наповнювати форми національними елементами. Неперевершеним майстром він був і в шрифтах.

Рука митця торкнулася періодичних видань «Молода Україна», «Смолоскип», «Нові шляхи», «Культура». Він оформляв календарі, розробляв видавничі марки, екслібриси (книжкові знаки С.Гординського, М. Рудницького, М.Музики), що викликало особливе захоплення у відвідувачів. За екслібриси «Товариство письменників і журналістів ім. Ів.Франка» Павло Ковжун одержав award of merit на Міжнародній виставці у Лос-Анджелесі.



- ◆ Видавничий знак
- ◆ Обкладинка до казок І.Франка. 1922
- ◆ Обкладинка. 1925
- ◆ На 4 стор. обкладинки
- ◆ Обкладинка. 1922
- ◆ Обкладинка. 1924
- ◆ Обкладинка. 1921
- ◆ Обкладинка.

84/29

